

Хамітова В.В.
студентка,
Київський національний університет
імені Тараса Шевченка

ПРОЦЕС СПАДКУВАННЯ ДИТИНОЮ, ЯКА ЗАЧАТА СПОСОБОМ ПОСМОРТАЛЬНОЇ РЕПРОДУКЦІЇ

Спадкове право формувалося ще за часів Римської імперії, у сучасний період виникає низка, складних і не регламентованих законодавством, питань. Цікавим є питання процесу спадкування зачатої дитини способом посмортальної репродукції, адже даний аспект не має ні законодавчого, ні практичного способу регулювання на території України, саме тому актуальним є вивчення даної проблематики за законодавством іноземних держав, щоб віднайти найбільш вдалий спосіб імплементації даної конструкції до національного законодавства.

Сучасні досягнення репродуктивних технологій тепер створюють нову можливість – дитина може народитися, а також може бути зачатою, після смерті біологічного батька або біологічної матері. Це створює багато юридичних складностей та невизначеностей, одна з яких стосується здатності дитини, яка була зачата після смерті, успадкувати майно від померлого батька/матері.

Досягнення біотехнологій та кріоконсервації зробили можливим для осіб стати батьками після смерті. Такі діти можуть бути зачаті за допомогою штучних способі Репродуктивних технологій (далі – АРТ). Запліднення відбувається за допомогою кріоконсервованої сперми чи яйцеклітини отриманої до смерті одного із батьків, або біологічний матеріал отримується незабаром після смерті (72 години після).

Варто зазначити, що посмертне зачаття є етично суперечливим і було заборонено деякими країнами (Франція, Німеччина, Швеція та Канада), а в інших – дозволено (Великобританія), але тільки у випадках наявності згоди на процедуру [1, р. 56].

Діти, зачаті посмертно, стикаються з особливими перешкодами для успадкування своїх майна від своїх померлих біологічних батьків. Звичайно, якщо батьки прямо передбачили таку дитину у своєму заповіті, тоді питань не виникає, але це тряпляється рідко, адже частіше в таких випадках смерть стає раптовою і несподіваною.

Вважається, що не може така дитина упадкувати страхові виплати або соціальну допомогу. Важливим аспектом є також те, що таке посмертне зачаття повинно статися на «ранньому етапі», а не через декілька років, тому що якщо відтягнути такий процес на декілька років, то буде виникати питання, що відбувається у цей час із спадковою масою.

Баронеса Пітклілі у Великобританії зазначила, що: «Оскільки сперма може зберігатися до 39 років – хоча встановлений законом термін становить лише десять років – безсумнівно, це може стати проблемою для виникнення право на спадкування» [2, р. 12]. Я погоджуюсь з такою позицією, що треба встановлювати чіткий термін для можливості народження такої дитини, адже будуть виникати складності у питаннях утримання майна. У Каліфорнії, наприклад, дитина повинна бути зачата протягом двох років після смерті батька, тоді як Луїзіана стверджує, що дитина повинна народитися протягом трьох років після смерті.

Дійсно важливим питанням у процесі спадкування, це спочатку визнання батьківства померлого, оскільки він не може взяти на себе будь-які обов'язки батьківства та бути активним учасником життя своєї дитини в силу його смерті. Саме тому деякі юрисдикції прямо виключають дітей, зачатих посмертно від процесу спадкування, а дитина в такому разі може успадкувати лише у тому випадку, якщо це прямо передбачено в заповіті. Однак незрозуміло, чи повинен заповідач чітко посилатися на дитину в своїй волі як спадководаця, або зазнати «мої діти» буде достатньо.

Вільям Блекстоун говорить про те, що навряд чи дитина має широке юридичне право на спадкування від батьків, адже він вказує на те, що має бути цивільне право, а не природне право. Тим не менше, якщо хтось визнає, що таке рішення спирається на мету «не дозволити своїм утриманцям знедолитись». Тому вчений стверджує, що єдиним виправданим правом на спадкування у посмертально

народженої дитини є право на отримання коштів для навчання та для підготовки до «успішного життя». Вільям Блекстоун каже про те, що спадкування таких дітей можна взагалі визнавати «природним правом», адже на батьків покладений обов'язок утримувати будь-яким чином своїх дітей, але така позиція є ідеалістичною і будується з точки зору моральних принципів, а тому не має під собою юридичного підґрунтя [3, р. 445].

Але як зазначають інші науковця наявність такого права у дітей і такого юридичного обов'язку утримання у батьків, навіть посмертно, знижує фінансове навантаження на суспільство до такої міри, що держава повинна стимулювати затвердження такого права і обов'язку, адже державі не потрібно буде забезпечувати життя таких дітей.

Незважаючи на розширення цієї категорії, слід зазначити, що посмертно зачаті діти все ще будуть виключено з права на спадкування відповідно до закону у Новій Зеландії та Канаді, адже померлий не буде визнаватися їх законним батьком [4, р. 214].

Отже, в такому випадку посмертно зачата дитина є таким суб'єктом, який вразливий до позбавлення спадщини, але на відміну від інших неповнолітніх дітей, не має встановленого законом засобу для відновлення свого права.

Виникає також питання, як довести згоду померлої особи на народження такої дитини і виникнення права спадкуванн, наприклад, у Великобританії дане питання вирішується так: при зібранні генетичного матеріалу надається письмова згода на використання, і вона і тлумачиться як те, що померла особа «добровільно» створила необхідність спадкування.

Комітет Американського товариства репродуктивної медицини підтримує також дану посмертну концепцію, і є дані, що громадяни мають схожі настрої [5, р. 216].

Однак позиція не завжди є чіткою. Виникає питання, що якщо особа здала свій генетичний матеріал, але не надала письмової згоди, або матеріал був зібраний посмертно, то тоді як може виникнути «обов'язок» в утриманні такої особи, а тобто як виникне право на спадкування [6, р. 332].

Отже, аналіз даної конструкції дає зрозуміти, що зараз дане питання є достатньо не дослідженим і не вивченим, а також в Україні дана можливість взагалі відсутня і ніяк не регулюється законодавчими актами, і навіть не має таких судових прецедентів. Це обґрунтовується тим, що у нашій державі посмертальна репродукція не використовується і не розвивається, а тому відсутність законодавчого регулювання не впливає на стан суспільства і не створює проблем. Але на моє власне переконання дане питання варто обговорювати і законодавчо фіксувати, адже розвиток суспільства не стоїть на одному місці і скоро практика посмертальної репродукції дійде і на терени України.

Список використаних джерел:

1. S.E. Barton, K.F. Correia, S. Shaler, S.A. Missmer, L.S. Lehmann, D.K. Shah and E.S. Ginsburg (2012). «Population-based Study of Attitudes Towards Posthumous Reproduction». 56 p.
2. N. Maddox (2017). «Inheritance and the Posthumously Conceived Child». *Conveyancing and Property Lawyer*. 12 p.
3. William Blackstone. *Commentaries on the Laws of England*, vol. 1. Oxford: Clarendon Press, 1765. P. 445.
4. Kerekes. «My Child... But Not My Heir» (1996). P. 214.
5. R.C. Brashier (1996). «Children and Inheritance in the Nontraditional Family». *Utah Law Review* 93, pp. 214–218.
6. C. Harpum, S. Bridge, M. Dixon (2012). *Megarry and Wade: The Law of Real Property*, 8th ed. London: Sweet and Maxwell, pp. 317–382.